

Elizabeth Li og Christine Svinth-Væge Pöder (red.)

Klodens teologi: En antologi. Eksistensen 2025. 299,95 kr.

Klodens Teologi er en spændende og engagerende introduktion til klodens mange kriser, som teologien både påvirkes af og kan belyse. Som redaktørerne, Christine S.-V. Pöder og Elizabeth Li, skriver i forordet, kalder kloden på opmærksomhed. Redaktørerne præsenterer "kloden" som et aktuelt problem påvirket af såvel klimakrise som krige, demokratier i krise og bagvedliggende strukturer af ulighed og uretfærdighed. Kriser er der nok af, og antologiens bidrag arbejder med alt fra etisk blindhed og den kosmiske vending til profetisk diakoni og grotesk håbsteologi. Bidragene sætter forskernes egen forskning i samtale med planetarisk teologi og inddrager derfor også en række emner, som de er eksperter indenfor. Jeg vil i det følgende lade forfatternes egne ord bestemme de følgende korte referater af bidragene.

Efter forordet foreslår Johanne S.T. Kristensen at løse båndet mellem teologi, etik og bæredygtighed en smule med hjælp fra blandt andet Wolfhart Pannenberg, Ted Peters og Muhammad Ali. Når det kommer til klimakrisen, kan vi desuden finde et potentiale til at udvikle nye fortællinger om menneskets selvforståelse og forhold til naturen med håb, ikke frygt, i prædikener fra den Danske Folkekirke analyseret i Marlene R. Lorensens bidrag. Også Niels Henrik Gregersen inddrager menneske- og natursyn i sit arbejde med den kosmiske vending, der imødegår kosmos-blindheden, mens Iben Damgaard benytter non-fiktiv litteratur til at analysere opbrud i forestillinger om mennesket og dets rolle i verden, som er fuld af dyr, der kan prædikes for og lyttes til. Carsten Pallesen undersøger endvidere med en forfriskende reference til Grateful Dead's "shining blue ball we call our home" forholdet mellem det antropogene og det antropocene gennem analyse af landskabsmalerier.

Denne inddragelse af en stedopmærksomhed finder vi også i andre af antologiens bidrag. Joakim Garff præsenterer en topologisk, dvs. hvor stedet bestemmer individet, læsning af Søren Kierkegaard til brug for hjemvenden til verden efter katastrofens ankomst og

antropocæn hjemløshed. Kristendommens teo-topografi anviser dog ikke nogen endegyldig vej hjem ifølge Mads Peter Karlsens bidrag om spørgsmålet om Gud mellem sted og sprog.

Ikke kun Kierkegaard, men også Hans Lassen Martensen er at finde i antologien, hvilket bringer os til bidrag, der arbejder med ulighed, fattigdom og andre socialt betingede kriser. Li inddrager Martensens forståelse af, at uretfærdighed – manifesteret som ulighed, elendighed og fattigdom – stiller et alvorligt samvittigheds-spørgsmål til samfundet, som teologien og kirken bør indlade sig på. Dette sætter hun i samtale med Iris Marion Young, sweatshops og meget mere. Li identificerer en form for profetisk diakoni hos Martensen, ligesom Mikkel G. Christoffersen benytter den profetiske diakoni i sit bidrag om Martin Luther King Jr., klimaskam, klimakamp og kirkens rolle.

Spørgsmålet om, hvem og hvad vi ser i klodens kriser, finder vi også i eksempelvis René Rosforts brug af Kierkegaards beskrivelse af individuel etisk blindhed og den radikale etiske fordring om i stedet næstekærligt at åbne øjnene for ulighed og fattigdom. Ligeledes finder vi i Pöders arbejde med migrationskrisen et kenotisk solidaritetsperspektiv og en nutidig kritisk belysning af andethedskonstruktioner.

Alle disse interessante emner præsenteres med engagement, der gør, at læseren vender side efter side, bidrag efter bidrag, krise efter krise. Antologiens titel er således på mange måder velvalgt, men man sidder alligevel som læser og overvejer, om antologien præsenterer klodens teologi(er) eller danske forskeres syn på klodens kriser. Planetarisk teologis kriser favner langt bredere end blot Danmark og mærkes i langt højere grad i de historisk udbyttede lande, som vi traditionelt har kaldt "tredje verdenslande", end i de historisk udbytende lande, traditionelt kaldet "første verdenslande". Stemmer fra førstnævnte skal man lede efter i de fleste af antologiens bidrag. Naturligvis påvirkes denne problematik af bidragenes tilblivelse ifm. en foredragsrække afholdt på Københavns Universitet. Det er vigtigt og relevant arbejde, men nogle dybere overvejelser over positionelitet og situeret viden kunne have givet antologien et stærkere og mere transparent fundament.

Et tværkonfessionelt og tværreligiøst engagement kunne endvidere have været interessant at se udfoldet yderligere i denne antologi, der primært forholder sig til den protestantiske tradition. Klodens teologi(er) består trods alt ikke blot af protestantiske teologier. Ligeledes kunne en endnu mere interdisciplinær vinkel have udfoldet klodens kriser som polykriser på en oplysende måde. Men det er altid nemt som anmelder at efterspørge alle de ting, man selv ville have tilføjet til en given bog. Selv uden en bredere uddybning af tværfaglighed og tværkonfessionel og -religiøs samtale fremstår antologien som en stærk og samtalevækkende bog. Bogen kan læses over et par dage, men de spørgsmål, den sætter i gang, bliver hos læseren meget længere end det. Jeg kan anbefale bogen til alle, der gerne vil give sig i kast med klodens kriser og planetarisk teologi.

Margrethe K. Birkler